

Poprečnina v gotovini plačana.

ŠTEV. 6.

LETNIK XXVI.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“

V LJUBLJANI.

V LJUBLJANI, DNE 15. JUNIJA 1925.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

VSEBINA: Glavna skupščina Zadrुžne zveze v Ljubljani. — *Dr. Basaj:* Zakon o poljedelškem kreditu. — *Dr. Basaj:* Obrestna mera. — Iz poročila živinorejske zadruge, ki uspešno dela. — Vprašanja in odgovori. — Zadrुžništvo. — Gospodarstvo.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 5, I. 1925.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Dragi, r. z. z n. z., se bo vršil dne 24. junija 1925, ob 2. uri popoldan v posojilničnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za l. 1924. 3. Volitev načelstva. 4. Volitev nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Toplicah, r. z. z n. z., se bo vršil dne 28. junija 1925, ob pol 8. uri zjutraj v hranilnični pisarni. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 5. Sprememba pravil. 6. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 7. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Skalajah, r. z. z n. z., se bo vršil dne 5. julija 1925, po rani sv. maši v prostorih posojilnice. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 3. Odobrenje rač. zaključka za l. 1924. 4. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Šmartnem ob Paki, r. z. z o. z., se bo vršil v ponedeljek dne 29. junija 1925, ob pol 9. uri popoldne v občinski pisarni. 1. Sklepanje po § 31, odstavek 4. 2.) Predlogi in slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Semiču, r. z. z n. z., se bo vršil dne 29. junija 1925, ob pol 8. uri zjutraj v posojilničnih prostorih. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zбора. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Posojilnice v Žužemberku, r. z. z n. z., se bo vršil v nedeljo dne 28. junija 1925, ob 2. uri popoldne v zadrुžni pisarni. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zбора. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923 in 1924. 4. Volitev enega člana načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Sprememba pravil. 7. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Grosupljem, r. z. z o. z., se bo vršil dne 28. junija 1925, ob 7. uri zjutraj v prostorih v Stolpiču v Šmarji. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 4. Volitev nadzorstva. 5. Slučajnosti.

XXVII. občni zbor Hranilnice in posojilnice v Leskovici, r. z. z n. z., se bo vršil 29. junija 1925, ob 2. uri pop. v Leskovici št. 1. 1. Poročilo načelstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za l. 1924. 3. Poročilo o izvršeni reviziji. 4. Slučajnosti.

Ker se je redni letni občni zbor stavb. zadruge »Lastni dom« v Trbovljah, sklican z dne 24. maja 1925, vsled smrti njenega načelnika prekinil, se sklicuje dne 28. junija 1925 drug občni zbor, ki se bo nadaljeval z istim sporedom kot zadnji z ozirom na dostavek točka 2. 1. Nadajevanje občnega zбора. 2. Izpopolnitev načelstva. 3. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Framu, r. z. z n. z., se bo vršil dne 29. junija 1925 po rani sv. maši. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Prve jugoslovanske čipkarske zadruge v Zireh, r. z. z o. z., se bo vršil dne 28. junija 1925, ob 15. uri v prostorih g. Ivana Seljaka v Stari vasi. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zбора. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva. 4. Dopolnilna volitev treh odbornikov. 5. Sprememba pravil. 6. Slučajnosti.

Redni občni zbor Kmetijskega društva v Rovtahu, r. z. z o. z., se bo vršil dne 21. junija 1925, ob 3. uri popoldne v lastnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Sprememba pravil. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Sodražici, r. z. z n. z., se bo vršil dne 28. junija 1925, ob 3. uri popoldne v župnišču v Sodražici. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 4. Nadomestna volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Sprememba pravil. 7. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice pri Sv. Kungudi na Pohorju, r. z. z n. z., se bo vršil dne 28. junija 1925, ob 1. uri popoldne v hranilničnem prostoru. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva. 3. Potrjenje rač. zaključka za l. 1924. 4. Sprememba pravil. 5. Revizijsko poročilo. 6. Slučajnosti. — Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen, se vrši tri tedne pozneje t. j. 19. julija 1925 drug občni zbor ob isti uri in na istem prostoru, ki bo sklepal brezpogojno.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Jevnici, r. z. z o. z., se vrši drugič vsled nesklepčnosti na dan 24. maja 1925 sklicanega občnega zбора dne 29. junija 1925, ob 3. uri popoldne v šoli v Jevnici. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 3. Sklepanje o razdružitvi zadruge. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva, eventualno likvidatorjev. 5. Čitanje revizijskega poročila. 6. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice pri Veliki Nedelji, r. z. z n. z., se bo vršil dne 29. junija 1925, ob 2. uri popoldan v uradnih prostorih. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zбора. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1924. 4. Slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din. na leto, za pol leta 12.50 Din.
 Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Glavna skupščina Zadružne zveze v Ljubljani.

(Dalje.)

V imenu nadzorstva je poročal dr. Josip Jerič.

Nadzorstvo je imelo v poslovnem letu 1924 II sej. Na teh se je razpravljalo o vseh važnejših ukrepih načelstva. V stalni evidenci je skušalo imeti zlasti dovoljene kredite. Skoraj za vsako sejo si je dalo predložiti izkaz o stanju večjih kreditov. Kjer je opazilo, da je kredit prekoračen ali, da je postala terjatev bolj dvomljiva, je svetovalo načelstvu, naj kredit izterja ali v celoti ali v obrokih. Sploh je nadzorstvo poudarjalo, da je treba delovati na to, da se krediti vračajo. Načelstvo je tej zahtevi ugodilo in tako se je stanje več kreditov v I. 1924 znižalo.

V svrhu boljše informacije je nadzorstvo parkrat zahtevalo poročilo Gospodarske Zveze in enkrat od Zadružne Gospodarske banke. Poročilo je dobilo.

Blagajno je član nadzorstva štirikrat skontroiral in našel vselej v redu.

O rač. zaključku za I. 1924 se je razpravljalo v seji od 27. aprila tekočega leta. Pregledala se je podrobna bilanca, račun izgube in dobička in izkaz prometa. Računski zaključek se ujema s knjigami in je pravilno sestavljen. Čistega dobička izkazuje za Din 14.200.18. Nadzorstvo ga je odobrilo

in sklenilo, naj njega zastopnik na glavni skupščini predlaga absolutorij za načelstvo.

Sploh more nadzorstvo konstatirati, da se je v letu 1924 pri Zadružni zvezi gospodarilo previdno in uspešno. Načelstvo in uradništvo je storilo v polnem obsegu svojo dolžnost.

Poročilo nadzorstva je vzel občni zbor soglasno na znanje.

Uradni ravnatelj dr. Basaj prečita in pojasni letni računski zaključek od postavke do postavke. Zaključek se soglasno odobri s pripombo, da se izkazani čisti dobiček po Din 14.200.18 glasom pravil v celoti pripiše k rezervi.

Ker je potekla triletna funkcijska doba vsem članom odbora, se na predlog I. podpredsednika Bogomila Remca soglasno izvolijo v Zvezin odbor vsi dosedanji člani, le namesto Janka Jovana, ki se je službeno preselil v Zagreb, se soglasno izvoli dr. Dominik Žvokelj, odvetniški koncipijent v Ljubljani.

Na predlog so bili tudi v nadzorstvo soglasno izvoljeni vsi prejšnji člani izvzemši dr. Šarabona, na čegar mesto je bil izvoljen prof. Jos. Osana. Dr. V. Šarabonu se je za dosedanje vztrajno delo izrekla zahvala.

Vsled nenadne obolelosti Zvezinega tajnika Antona Kralja je odpadlo predavanje

»O delu in razvoju Zveze v 25 letih«. Mesto tega je sledilo predavanje uradnega ravnatelja dr. Basaja: »O obrétni meri«.

Predavanje prinese Narodni Gospodar. Predavatelj je žel za svoja izvajanja obilo priznanja.

Nato pojasnjuje predsednik dr. Anton Korošec položaj našega državnega gospodarstva, govori o nameravanem najetju novega državnega posojila v inozemstvu in o izgledih na bodočnost naše valute.

Pri slučajnostih so se v živalni debati obravnavala razna vprašanja, predvsem pa vprašanje obrestne mere.

Delegat Vinko Potočnik, Fram, vprašuje, kaj je resnice na govoricah, da je srbski zakon o zaščiti male kmetije raztegnjen na vse pokrajine v državi. Zadevo pojasni dr. Basaj s pripombo, da je vlada vsled splošnega protesta iz vseh pokrajin, zlasti s strani zadružništva, od nameravanega sklepa odstopila.

Delegat V. Metličar, Št. Vid pri Grobelnem, se pritožuje, da so zvišani deleži pri Zvezi zadrugam v veliko breme, zlasti malim posojilnicam. Dr. Basaj pojasnjuje, kolike važnosti so primerno zvišani deleži za ugled in kredit Zveze ter navaja primere drugod. Delegat Matija Volavec meni, naj se zadeva prepusti Zvezi nemu načelstvu, kakor je bilo to že sklenjeno na prejšnji skupščini.

Delegat Jevnikar, Št. Vid pri Stični opozarja, da je dosedanji rok za vezane vloge pri Zvezi predolg, vsled česar predlaga, naj bi Zveza uvedla za vezane vloge trimesečni in šestmesečni odpovedni rok. Po stvarni debati, v katero so posegali mnogi delegatje, predvsem Jevnikar, Kette in Remec, se je formuliral sledeči predlog: »Od konca junija 1925 dalje sme vsaka članica vezati le toliko svojih naložb, da ji trajno ostane najmanj tretjina nevezanih. Dosedanji odpo-

vedni roki se skrčijo in sicer od 1 leta na 6 mesecev in pol leta na 3 mesece. Pri tem ima Zveza pravico, da se v vsakem slučaju drži določenih odpovednih rokov.«

Predlog je bil soglasno sprejet.

Delegat Martin Cerjak, Rajhenburg, poroča, da je posojilnica, katero zastopa, spremenila svoja pravila po navodilu Zveze tako, da je v smislu naredbe ministrstva financ z dne 25. 12. 1923, št. 43.322 deležna pristojbinskih ugodnosti, toda ji sodišče pri intabulaciji posojil te ugodnosti ne priznava in zahteva, da se zadolžnice kolkujejo. Zadevo pojasni dr. Basaj: Zadolžnice so v smislu prednavedene naredbe proste kolka, toda finančna oblast pri zadolžnicah na vknjižbo tega ne priznava in je tudi v tem pogledu izdala navodila sodnijam, ki nasprotujejo srbskemu zadružnemu zakonu. Sploh se tolmačijo pri nas taki zakoni in naredbe le s fiskalističnega stališča. Pomagati si ne moremo, kajti večina naših pritožb, ki jih pošiljamo v Beograd, čaka zaman rešitve.

Delegat P. Teodor Tavčar, Vič, pozdravlja znižanje obrestne mere, ugovarja pa proti načinu, po katerem se je izvedlo in opozarja, koliko neprilik bodo imele vsled tega posamezne zadruge, zlasti posojilnice. Nato odgovarja dr. Basaj, da je bila Zveza — ki sama še vedno ni toliko močna, da bi zamogla odločujoče vplivati na regulacijo obrestne mere — kar čez noč postavljena pred dogotovljeno dejstvo in obenem tudi pred vprašanje, ali naj vstopi v stik z združenimi bankami ali naj gre svojo pot.

Delegat Jakob Nemeč, Sv. Jurij ob Ščavnici, opozarja, da postaja zviševanje obrestne mere nevarno za male posojilnice in predlaga, naj bi se v tem zadruga medsebojno podpirale in naj bi zlasti posojilnice v mestih ne obrestovale vlog višje nego one na kmetih ter s tem ne izzvale konkurenčnega boja.

Na to odgovarja delegat Fran Jerič, Cेलje, da posojilnice v mestih nikakor ne nasprotujejo podeželskim posojilnicam, če obrestujejo višje ter navaja za to dokaze. Obenem kritizira vsebino bančnega dogovora, ki je znižal le obrestno mero za račune a vista, dočim je obdržal visoko obrestovanje za vezane vloge in za kredite. Priporoča, naj bi Zveza s svojo inicijativo pripomogla, da se pri ponovni regulaciji obrestne mere ne bo postopalo po samovolji bank.

Delegat Kette, Vrhnika, priporoča, naj se članki združno-gospodarske vsebine pogosteje objavljajo v »Slovenecu« in »Domoljubu«. Isto priporočata delegata Jerič in A. Jošt s pristavkom, naj se za to uporabljata tudi lista »Straža« in »Slovenski Gospodar«.

Delegat Bajec, Št. Janž na Dolenjskem, omenja, da je bil svojčas na Zvezini glavni skupščini sprejet sklep, da se proti onim zadrugam, ki nalagajo denar pri bankah, postopa z vso oostrostjo. Meni, da se ta sklep premalo vpoštevava, vsled česar priporoča, naj Zveza proti takim zadrugam, ki ubijajo skupnost združnih interesov in zgolj iz dobičkaželjnosti nalagajo denar pri bankah, nastopi z vso energijo.

K temu pripominja delegat Tratnik, da je pogoj vsemu napredku združništva medsebojno zaupanje. Prav je, da Zveza energično nastopa proti zadrugam, ki ne drže

discipline, toda naj jih obenem pouči, da pri bankah naloženi denar ni absolutno varen, ker je mnogokrat neugodno plasiran.

Načelstveni ravnatelj Valentin Zabret izjavlja, da bo načelstvo vpoštevalo oba nasveta.

Delegat Jevnikar se pritožuje, da časopise »Slovenec«, »Domoljub« itd. vedno pogosteje objavljajo tudi inserate nesolidnih zavodov, pri katerih bi ljudstvo zelo verjetno moglo trpeti škodo. Priporoča, naj Zveza ukrene vse, da se to že enkrat neha. Ravnatelj Zabret pojasni, da je Zveza to že izvršila.

Nadalje pripominja delegat Jevnikar, da je potrebno pojasniti ljudem, kaj so in čemu naj bi služile nove zadruge, kakršne namerava uvesti vlada z zakonom o poljedelskem kreditu.

Predsednik pojasni, da se bo to zgodilo, kadar bomo vedeli o tem kaj gotovega. Tačas je zadeva še v razgovoru. Brezdvomno bo pri nas mogoče le svobodno združništvo in le tako ima v sebi moč življenja. Le svobodno združništvo zamore služiti svojemu namenu!

Ker se nikdo več ne oglasi k besedi, se predsednik zahvali vsem navzočim za mirno in stvarno debato, pozivlja vse zadrugarje k enotnemu in smotrenemu delu ter zaključí ob 13. uri glavno skupščino.

Dr. Basaj:

Zakon o poljedelskem kreditu.

V narodni skupščini bo v najkrajšem času odglasovan zakon o poljedelskem kreditu, o katerem je važno in potrebno, da izpregovori svojo besedo tudi združništvo.

Nov tip — državne zadruge.

Mnogo se je pisalo te dni v političnih listih za in proti zakonu, za in proti tipu državnega združništva, kakor ga za poljedelski kredit uvaja ta zakon. Zato se kot zadrugarji ne bomo spuščali v široko razpravo, temveč čisto kratko povdarili svoje sta-

lišče napram zakonu o poljedelskem kreditu in svoje stališče podprli z razlogi.

Krajne zadruge — oblastne zadruge — ravnateljstvo.

Prvič se s tem zakonom uvajajo svoje vrste zadruge, ki so jih upravičeno nazvali »državne zadruge«. Organizem državnega združništva za poljedelski kredit je zamišljen tako, da se po občinah ustanovljajo **krajne zadruge**. Vse krajne zadruge v oblasti so združene v **oblastni zadrugi**, katera pa je v svojem vodstvu pretežno uradna ustanova, sestavljena iz zastopnikov velikega župana odnosno kmetijskih strokovnjakov. Nad vsemi oblastnimi zadrugami pa je **ravnateljstvo za poljedelski kredit** v Beogradu, ki je že čisto državna ustanova. Vse člane upravnega odbora za to ravnateljstvo imenuje ministrski svet na predlog poljedelskega ministra izvzemši zastopnike oblastnih zadrug, ki jih v ravnateljstvo pošljejo glavne skupščine oblastnih zadrug.

Posebnosti krajnih zadrug.

Krajne zadruge predstavljajo nove vrste zadrug, ki so lahko z omejenim ali neomejenim jamstvom. Delež mora znašati najmanj 100 Din in pri ustanovitvi mora imeti zadruga najmanj 20 članov. V okolišu ene občine se sme ustanoviti samo ena krajna zadruga po tem zakonu. Ako bi se v okolišu iste občine osnovalo več krajnih zadrug, odloča oblastna zadruga, katera od njih bo sprejeta v oblastno zadrugo. Seveda potem druge ustanovljene krajne zadruge, ki jih oblastna zadruga ne sprejme, postanejo brezpredmetne. Oblastna zadruga ima celo pravico, da vse že ustanovljene in prijavljene krajne zadruge zavrne in počaka, da se ustanovi nova zadruga.

V tem je pravzaprav temeljna pogreška novega tipa državnega združništva, ker ni

svobodno; kajti zadruga ni pravno veljavna in nima pravic do državnih sredstev za poljedelski kredit, dokler jo ne sprejme oblastna zadruga. Kjer pa oblastne zadruge še ni, odloča o sprejemu krajnih zadrug ravnateljstvo za poljedelski kredit. To pa bo ravno v začetku, predno je ustanovljenih toliko zadrug, da se more osnovati oblastna zadruga. Tako bo dejansko odločevala vlada (ministrski svet po zastopnikih, ki jih imenuje v ravnateljstvo za poljedelski kredit), ali in katere krajne zadruge se sprejmejo v oblastne zadruge in s tem priznajo kot upravičene do državnih sredstev za poljedelski kredit. Ako vzamemo najobičajnejši slučaj, da se bo ustanovilo spočetka v okolišu iste občine z ozirom na strankarsko razdeljenost več zadrug za poljedelski kredit z namenom, da bi dobile v roke državna sredstva, tedaj bo sprejeta in bo obveljala le ona zadruga, ki jo bo sprejela oblastna zadruga, oziroma v začetku, predno se oblastne zadruge organizirajo, ravnateljstvo za poljedelski kredit. Po kakih vidikih pa bo med več ustanovljenimi zadrugami v isti občini glede sprejema odločevalo to ravnateljstvo, to je vsem, ki poznajo iz prakse popolno politično pobarvanost vse naše državne uprave, več kot jasno.

Svoboda, samouprava, lastna inicijativa.

Ko bo na ta način takozvana **uniifikacija** združništva brez oziroma na verske, plemenske in politične momente izvedena, potem se bo s pomočjo tega organizma delil državni denar za potrebe poljedelskega kredita. Za začetek je določeno iz proračunskih sredstev Din 500,000,000. Le preveč je očitno, da to ne more za trajno dati pomoči in ne more za trajno dobro vplivati. Le preveč je očitno, da je tu odprto široko polje politični pristranosti, da se bo državni denar delil ne po vidiku potrebe in koristi v gospodarstvu.

temveč po politični pripadnosti. To ni v resnici unifikacija in depolitizacija združništva, to je ustvarjanje še večje zmede, vsled katere bo tudi obstoječe združništvo trpelo škodo vsled večjega nezaupanja ljudstva.

To kar smo navedli, pa je temeljna hiba novega — kakor ga imenujejo — državnega združništva. **Bistvo združništva je svoboda, samouprava in lastna inicijativa.** Nove državne zadruge niso svobodne, temveč so popolnoma odvisne od vlade oziroma ministerskega sveta. Nove državne zadruge nimajo samouprave, ker bo ravno na najbolj merodajnem mestu, to je pri ravnateljstvu za poljedelski kredit in pri oblastnih zdrukah delal in odločeval o razdeljevanju sredstev državni aparat, državni činovniki. Nove državne zadruge ne morejo razviti inicijative, ker se ustanovijo samo z namenom, da dobijo državni denar in ga potem razdelijo ne pa, da navajajo ljudstvo k samopomoči, k varčnosti in k lastni odgovornosti. Nove državne zadruge niso torej svobodne niti pri ustanovitvi, ker se more obdržati le ona združina, ki bo od zgoraj sprejeta, niti pri združevanju, ker se morajo obvezno včlaniti v oblastne zadruge in v ravnateljstvo za poljedelski kredit.

Vse združništvo — za Združni kreditni zavod.

Zato pa je vse svobodno združništvo cele države že lansko leto ta načrt državnega centraliziranega združništva odklonilo in se je že lani na anketi v Beogradu, ki jo je sklical tedanji minister za poljedelstvo dr. Kulovec, izjavilo za drug način organizacije poljedelskega kredita, **za združni kreditni zavod.** Petnajst združnih zvez, ki obsegajo vse dele države, se je 13. in 14. septembra 1924 na anketi v Beogradu izjavilo, da se more vprašanje kmetijskega kredita teme-

ljito rešiti le na svobodni združni podlagi z ustanovitvijo združnega kreditnega zavoda, kateremu naj država pomaga s sredstvi iz rednega proračuna in sicer letno po Din 50.000.000 tekom 10 let. Ta Združni kreditni zavod bi se naslonil na obstoječi in že preizkušeni združni aparat in ne bi povzročil državi nobenih stroškov. Združni kreditni zavod bi nudil državi za vložena sredstva popolno jamstvo, ker bi za državna sredstva jamčile ne le vse zveze, temveč vse zadruge, med njimi zlasti kreditne zadruge z nemejeno zavezo, v kolikor bi prejele za dovoljevanje kreditov državna sredstva. Združništvo je tedaj tudi državi priznalo pravico kontrole in sodelovanja pri Združnem kreditnem zavodu in sicer naj bi poljedelski minister imenoval v upravni in nadzorni odbor zavoda svoje delegate.

Ravno ob priliki debate o zakonu za poljedelski kredit je parlamentarna opozicija in sicer Jugoslovanski klub, Muslimanski klub in klub malih grup (poglavitno zemljiniki) predložila oddvojeno mišljenje glede zakona o poljedelskem kreditu in skupno s tem tudi svoj **načrt zakona o Združnem kreditnem zavodu.** (Ako nam bo dopuščal prostor, prinesemo v prihodnji številki posnetek iz oddvojenega mišljenja in pa načrt zakona o Združnem kreditnem zavodu.)

Mnenje poslanca Šečerova.

Mnogo bi se z gospodarskega stališča dalo pripomniti k zakonu o poljedelskem kreditu, kakor ga je predložila vlada. Kot zelo značilno oceno tega načrta podajamo v naslednjem odgovor znanega parlamentarca in finančnika dr. Slavko Šečerova, ki ga je podal na tozadevno vprašanje beograjskemu uredništvu Jugoslovenskega Lloydja. On pravi: »Mi smatramo, da se vprašanje poljedelskega kredita s tem in takim zakonom ne

rešuje. In to prvič radi tega, ker so sredstva, ki jih stavi na razpolago ta zakon, majhna. Drugič, ker se jemljejo iz rednih proračunskih sredstev. Naše finance pa se nahajajo v težavnem položaju in naš proračun ima deficit, ki dosega blizu 2 milijarde Din in nekako 16 milijonov. Radi tega se ne bi smeli zatekati k rednim proračunskim dohodkom, ako ti že itak ne pokrijejo proračunskih izdatkov. Kratkoročne kreditne potrebe kmetijstva bi se po mojem mnenju mogle pokriti s kreditom pri Narodni banki, od katere poljedelstvo more upravičeno zahtevati pomoč. Naša industrija uživa pri Narodni banki nad Din 400.000.000 kratkoročnega kredita. Uvozna in izvozna trgovina okoli Din 1.200.000.000. Radi tega smatramo, da bi se z revizijo nekaterih točk zakona o Narodni banki, v kolikor te samoumevno ovirajo ustvarjanje tega načina poljedelskega kredita, mogla odstraniti tudi ta ovira in ne bi bilo potreba zahtevati Din 500.000.000.— iz rednih proračunskih sredstev. Poleg tega je v tem zakonu nepravilno tudi to, da vlada s silo hoče nove kreditne zadrugе, brez obzira na obstoječe in da radi tega tudi ustvarja novo osobje za novi kreditni združni organizem. Tako je n. pr. po čl. 38 nameravano, da se celokupno osobje ravnateljstva za poljedelski kredit kakor tudi osobje vseh oblastnih zadrug (in teh bi bilo treba okoli 33) vzdržuje iz proračuna ministrstva za poljedelstvo in vode. Samo to dejstvo bo zahtevalo blizu 10.000.000 Din letnih izdatkov. Tak način ustvarjanja kreditnega združništva od zgoraj bo brezdvomno nepovoljno vplival na razvoj pravega združnega duha, ker to združništvo se ne bo brigalo, da si po načelu samopomoči preskrbi kredit, tem-

več bo čakalo samo pomoči od zgoraj. Nepravilno je dalje v tem zakonu, da niso ugotovljeni tipi zadrugarske odgovornosti, temveč je dovoljeno, da se snujejo zadrugе z omejenim in z neomejenim jamstvom. Zadruga z omejenim jamstvom ne bo imela dovolj zaupanja niti pri članih, niti pri vlagateljih, da bi pritegnila svobodni kapital k varčevanju. Radi tega nove kreditne zadrugе ne bodo vršile svoje naloge ustvarjanja kapitala kakor od njih pričakujejo.

Pravilnik.

Glede ustanavljanja kreditnih zadrug po tem novem zakonu pa je treba še počakati ne le, da bo zakon sam odglasovan, temveč poglavitno, da temu zakonu izdela pravilnik poljedelsko ministrstvo; kajti večji del so v zakonu le najnujnejše in najpoglavitnejše določbe vse drugo pa se prepušča pravilniku. S pravilnikom bodo predpisana pravila za krajne zadrugе. S pravilnikom bo urejeno razmerje med krajnimi in oblastnimi zadrugami.

Hi koncu bi omenil še določbo, da se obstoječe kreditne zadrugе vseh vrst morejo pretvoriti v krajne zadrugе in se posluževati poljedelskega kredita po tem zakonu, ako po njega zahtevah spremenijo pravila in ako jih sprejme oblastna zadruga odnosno ravnateljstvo za poljedelski kredit. Zelo malo je verjetno, da bi se obstoječe zadrugе hotele odreči svoji svobodi in postati državne zadrugе. In če bi to storile, je tudi na temelju gori navedenega za nas jasno, da od tedaj nehajo biti prave, svobodne, na samopomoči delujoče zadrugе.

Dr. Basaj:

Obrestna mera.

Obresti — cena za kredit.

V malo letih od prevrata sem smo v obrestni meri doživeli velike spremembe. Zato je razumljivo, da se je že mnogo razmotrivalo in razglabljalo o vzrokih teh sprememb. Ne moremo pa teh sprememb razglabljati zase, ampak le v zvezi z vsakokratnim finančnim položajem, pravilneje s celotnim gospodarskim položajem.

Najlažje razmotrivamo vprašanje obrestne mere, ako se tudi tu poslužimo narodnogospodarskega zakona o ceni. Obresti so cena za kredit. Kot vsaka druga cena se tudi ta ravna po ponudbi in po povpraševanju.

Prvi moment po prevratu označuje ogromna ponudba, ker so se bile nabrale vsled vojnega gospodarstva v zemlji ogromne množine denarja. Povpraševanje pa je minimalno, ker se na razvalinah vojnega gospodarstva ni še uspela organizirati trgovina, obrt in industrija. Vsled tega je obrestna mera nizka, mnogo nižja kot v normalnih razmerah.

Inflacija in nje posledice.

Pride doba inflacije ali poplave papirnatega denarja. Nova država namreč potrebuje za začetek ogromnih sredstev in namema milijardna posojila pri Narodni banki. Proračun kaže kroničen deficit, zunanja trgovina je neorganizirana in trgovska bilanca ševeda visoko pasivna. Dinar pada, s padanjem dinarja profitirajo dolžniki, izgubljajo pa upniki. Špekulacija à la baisse dinarja cvete. Mrzlična živahnost se začne v vsem gospodarstvu, zlasti pa v trgovini, industriji in obrti. Vsakdo hoče zaslužiti, obogateti na padanju dinarja, ali pa rešiti vrednost vsotam, ki jih poseduje. Povpraševanje

po kreditu raste kakor lavina. Zato imamo kljub poplavi papirnatega denarja istočasno največje pomanjkanje denarja, kakor se to čuje paradokсно. Kljub padajoči vrednosti denarja prihaja med ljudstvo vedno večji pohlep po denarju. Upniki, varčevalci in ljudje s stalnimi prejemki izgubljajo. Dolžniki se jim smejejo, ker jih je devalvacija denarja skoro osvobodila dolga, upnika pa razlastila. Varčevanje izgubi popolnoma svojo moralno podlago.

Deflacija in nje posledice.

Sledi reakcija, doba deflacije. Država vidi, ako pusti propadati denar, da dela v svojo škodo; kajti s tem sama zmanjšuje vrednost svojim dohodkom. Vsled tega skuša uravnovesiti proračun državnih dohodkov in izdatkov, stremi za aktivno trgovsko in plačilno bilanco ter išče posojila v zdravi valuti. Vse to dvigne ugled in zaupanje v državo in nje gospodarstvo. Valuta neha padati, se ustavi, začne celo napredovati. Položaj se popolnoma spremeni. Mesto prejšnje živahnosti nastane mrtvilo, stagnacija v vsem gospodarstvu, podobno kakor huda oslabelost po težki bolezni. Zakaj? Dviganju vrednosti denarja sledi splošno padanje cen. Vsa podjetja, ki delajo s kreditom, utrpijo vsled padanja cen velike izgube. Njih aktiva, namreč obratna sredstva in investicije, so vedno manj vredne, dočim pasiva, njih dolgovi, ostanejo neizpremenjeni. Zelo številni postanejo slučajni, da pasiva snedo aktiva, da zaidejo podjetja v pasivnost, konkurz, oziroma prej v prisilno poravnavo.

Previdnejši se začno pravočasno umikati. Omejujejo podjetja, krčijo, likvidirajo, samo da odplačajo kredite z visokimi obrestmi. V isti meri, kakor vsi dolžniki izgubljajo, tako sedaj upniki profitirajo, ne le vsled visokih obresti, ampak tudi vsled dviganja

notranje vrednosti denarja. Varčevanje se zelo izplača, ker dobivajo varčevalci dvojno nagrado. S strani dolžnikov torej krčenje, omejevanje, likvidacije in vračanje kreditov, s strani vlagateljev pa nov pritok, ker je varčevanje zelo lukrativno. Ker se pri rastoči ponudbi povpraševanje krči, nastaja med obema širok propad, ki pritiska navzdol ceno kredita: obrestno mero. Jasno, da se znižanje obresti uveljavi najprej pri vlogah. Nujno pa morajo temu znižanju obrestne mere za vloge slediti nižje obresti za kredite. Začne se diferenciranje obrestne mere za kredite po tem, koliko varnosti nudi posojilojemalec.

Potreba preokreta.

To so faze, ki jih je naše gospodarstvo preživljalo od prevrata do danes in katerim se tudi zadružništvo ni moglo odtegniti. Samo, da pride za zadružništvo vpoštev to, kar je dr. Mohorič povdarjal v svojem članku »Vprašanje obrestne mere« v Narodnem Gospodarju, da se namreč naši ljudje še niso navadili hitrega preokreta. Okrenejo se zelo počasi in potem nesmiselno drve v eni

smeri. Ko se je položaj že popolnoma spremenil in ko se je obrestna mera že splošno znižala, zahtevajo vlagatelji pri posojilnicah vedno višje obresti, posojilnice pa zahtevajo isto za kredite oziroma za svoje naložbe pri Zvezi.

Zadružništvo se je pri preživljanju navedenih faz nahajalo v zelo neprijetnem položaju. Težko mu je bilo gledati, kako gine notranja vrednost prilhrankov, ki so jih bili nanosili v posojilnico mali varčevalci, kakor sneg na solcu. Nehote se je tedaj pojavila želja, naj bi ti varčevalci za padajočo vrednost svojih naložb dobili vsaj nekaj nagrade v rastočih obrestih.

Še težavnejši in še bolj tuj zadružništvu pa je bil poznejši položaj, ko se je začel boj za vloge, ko so banke in njih številne podružnice ter regulativne hranilnice v mestih in trgih skušale dobiti v svoje roke ljudski zadružni denar. Ta boj z licitiranjem obrestne mere je bil za zadružništvo nenaraven, ker je bil v nasprotju z njegovim bistvenim namenom.

(Dalje prih.)

Iz poročila živinorejske zadruga, ki uspešno dela.

Ena izmed redkih živahno delujočih živinorejskih zadrug je živinorejska zadruga v Predosljih, na katere občnem zboru je bilo podano poročilo o delu v drugem poslovnem letu 1924. Radi zanimivosti navajamo kratek posnetek iz tega poročila z željo, da bi tudi druge zadruga začele s tako intenzivnim podrobnim delom za prospeh živinoreje. — »Načelstvo je imelo 11 rednih in 3 izredne seje, ki so se jih točno udeleževali vsi odborniki. Članov je bilo sprejetih tekom leta 21, tako da jih je bilo koncem leta 70 z vplačanimi deleži v znesku Din 3.500. Lepo

število združenih živinorejcev je najboljše jamstvo za uspešno delo zadruga. Uspehi pa bodo prepričali tudi tiste, ki danes še dvomijo o potrebi in važnosti zadruga in nočejo pristopiti. Rodovna komisija je poslovala redno in skrbela, da so se lepe živali vedno sproti vpisovale v rodovnik. S tem je omogočila tudi novo pristopivšim članom ugodnosti, ki jim grede kot posestnikom izbrane živine. Zadruga je skušala podpirati pravilno rejo dobrih telet onih krav, ki so vpisane v rodovnik. Z lastniki takih telet je napravila pogodbo, v kateri so se dotičniki zave-

zali, da bodo teleta pravilno oskrbovali tekom enega leta, za kar dobijo takoj ob sklenitvi pogodbe 100 Din, pozneje se jim pa določi še posebna nagrada iz vsote 2500 Din, ki jo je zadruga določila za to svrho. Zadruga je skušala po svojih močeh delovati za strokovni pouk članov. Žalibog so njene prošnje na oddelek za kmetijstvo za predavateljce ostale brezuspešne. Najbolj se pozna delo zadruge pri preskrbi dobrih plemenjakov. Pri okrajnem licenciranju bikov je bilo namreč iz predoseljske občine prignanih 9 bikov, iz ostalih 12 občin okraja pa le 39 bikov. Da se povzdigne zanimanje za živinorejo drugod in da se živinorejci raznih krajev med seboj spoznajo, je zadruga tudi v letu 1924 kakor prejšnje leto priredila poučni izlet za svoje člane v kamniški okraj. Udeležila bi se bila z izbrano živino razstave plemenske živine na ljubljanskem velesejmu, ako ne bi bila cela zadeva radi pomanjkanja denarnih sredstev padla v vodo. Vpoštevajoč veliko važnost paše za vzrejo dobre plemenske živine je zadruga skušala članom preskrbeti planinske pašnike in v to svrho določila tričlanski odbor, ki naj dobi za zadrugo v najem kako planino. Druga komisija pa je bila postavljena zato, da se izdelata točen pravilnik, po katerem naj bo urejeno razmerje med zadrugo in bikorejci. V preteklem letu je zadruga že začela z nakupovanjem bikov, ki se potem pod gotovi-

mi pogoji oddajajo v uporabo reicem. V l. 1924 se je naposled izvedlo že dalj čase nameravano premovanje goveje živine. Bilo je dosti težav in dela z izbiranjem živine, s pripravljanjem prostora in z nabiranjem prispevkov za nagrade. Vendar pa je bil ta trud obilo poplačan z lepim uspehom, ki ga je premovanje doseglo. Prignano je bilo k premovanju 98 glav živine. Odlikovanim živalim so se razdelile nagrade skupnem znesku Din 6040. Zadruga je uspehi tega premovanja hitro in ugodno občutila, ker je zanimanje za zadrugo in za živinorejo postalo splošno ne le med posestniki, temveč tudi med posestniškimi sinovi. O živalnem delovanju zadruge priča vložni zapisnik, glasom katerega je bilo sprejetih in odposlanih 101 dopis. Tudi denarni promet je bil precej znoten in izkazuje Din 23.848 prejemkov in Din 23.424 izdatkov, skupaj torej Din 47.372 prometa. — Da mlada zadruga tako lepo napreduje, zato gre zasluga delavnemu odboru, zlasti agilnim tajnikom. Prvi je bil Ivan Ovsenik, sedanji pa je Ivan Zupac. Nič manj agilni seveda tudi niso bili načelniki. Navedli smo iz obširnega poročila samo gornje podatke, da se vidi, koliko se da doseči s skupnostjo v zadrugah, ako take zadruge vodijo zavedni in delavni možje. Vsem živinorejcem zlasti v okoliških občinah pa bi zaklicali: »Posnemajte tudi pri Vas, pa bo šlo!«

□ □ □ VPRAŠANJA IN ODGOVORI □ □ □

Vprašanje 30: Ali je veljavna pristopnica oziroma članstvo, ako namesto novo pristopivšega člana podpiše po njegovem naročilu pristopnico kdo drugi? Mislimo slučaj, da pusti novi član podpisati pristopnico po drugi osebi le vsled važnega zadržka n.

pr. bolezni. (Hp. v C.)

Odgovor: Pristopnico mora novi član v vsakein slučaju podpisati osebno oziroma jo podkrižati. Pooblastiti sicer sme tudi koga drugega, da v njegovem imenu podpiše pristopnico; toda tak zastopnik bi moral imeti

posebno na ta pravni pose' glaseče in pri notarju napravljeno pooblastilo, ki je je treba priložiti pristopnici.

Vprašanje 31: Ali zadostuje, da zapisnik načelstvene seje podpišeta samo dva člana načelstva, kakor določajo pravila? Ali morajo podpisati zapisnik vsi navzoči? (Hp. v C.)

Odgovor: Pravila običajno določajo, da imajo zapisnik, ki se sestavi o seji načelstva, podpisati vsi navzoči. Tako določbo imajo v svojih pravilih vse naše hranilnice in posojilnice. Seveda ako pravila izrecno predpisujejo, da zapisnik podpišeta po dva odbornika, potem takemu postopanju tudi revizija ne more ugovarjati in ga ne sme grajati. Običajno imata v takem slučaju podpisati zapisnik načelnik in oni član načelstva, ki je bil pri dotični seji zapisnikar.

Vprašanje 32: Ali bi se dalo doseči, da bi sodišča nalagala denar mladoletnih v rajfajzenskih posojilnicah? (Hp. v C.)

Odgovor: Vprašanje nalaganja sirotinskega denarja pri rajfajzenskih posojilnicah se je že opetovano razpravljalo, toda nikoli se niso dosegli kaki uspehi za naše posojilnice. Ako bi se namreč sirotinski denar nalagal pri naših posojilnicah, bi vlada zahtevala na en ali drugi način pravico nadzorstva njih poslovanja, slično kakor nadzoruje regulativne (občinske) hranilnice po mestih in večjih občipah. Take hranilnice imajo k vsaki seji vabiti vladnega zastopnika, ki ima vetopravico zoper vse sklepe vodstva. Takega varuštva pa si ne želi nobena naša rajfajzenska posojilnica. Zato so tudi skoro vse naše kreditne zadruge že zdavnej odstopile od zahteve, da bi se pri njih nalagal sirotinski denar, ker je s tem neobhodno zvezana kontrola in vpliv državnih organov na poslovanje zadruge.

Vprašanje 33: Ker je dolžnik posojilnice slabo gospodaril, mu je posojilnica odpo-

vedala kredit. Predno pa je dolžnika sodno terjala, se je obrnila radi vračila posojila še prej na poroke, ki so na ta opomin tudi mesto dolžnika posojilo vrnili. Na poroke se je obrnila radi tega, ker je bilo dvomljivo, ali bi prišla s tožbo proti dolžniku do pokritja svoje terjatve. Ali je tako postopanje pravilno? (Hp. v C.)

Odgovor: Pravno je povsem dopustno, da posojilnica za kritje dolga najprej prime poroke. Zadolžnice na poročstvo so namreč pri naših posojilnicah tako sestavljene, da se vsak porok zaveže kot **porok in plačnik**, to se pravi, da postane napram posojilnici **so-dolžnik** in je na vsakšno zahtevo posojilnice ravno tako odgovoren in k plačilu zavezan kakor dolžnik sam. Posojilnica kot upnik ima pa v takem slučaju prosto roko, da izterja posojilo ali od dolžnika ali od poroka ali pa od obeh obenem. Seveda ako bi se pa porok zavezal le kot porok in ne tudi kot plačnik, tedaj bi morala posojilnica terjati vračilo najprej od dolžnika, in šele če bi pri njem ne prišla do kritja, bi mogla zahtevati vračilo od poroka.

Vprašanje 34: Na zadnjem občnem zboru smo izvolili novega odbornika. Ali ga je na vsak način treba prijaviti trgovskemu sodišču za registracijo, čeprav ne bo podpisoval za zadrugo? (Hp. v S.)

Odgovor: § 16 zadrúžnega zakona izrecno zahteva, da je treba člane načelstva takoj po izvolitvi prijaviti za vpis v zadrúžni register. To veleva zakon brez ozira na to, ali bodo člani podpisovali ali ne. Isti paragraf zahteva tudi, da imajo člani načelstva pred trgovskim sodiščem dati svoj podpis oziroma ga vložiti v poverjeni obliki. Jasno je torej iz zadrúžnega zakona samega, da imate novega člana načelstva prijaviti v overovljeni obliki za registracijo v zadrúžni register brez ozira na to, ali bo podpisoval ali ne. Iz zadrúžnega registra ima

biti razvidno za vsakogar, ki se hoče informirati o zadrugi, kdo upravlja zadrugo. To pa so vsi člani načelstva, četudi za zadrugo podpisujeta običajno samo po dva člana načelstva. Isto kar smo sedaj navedli na podlagi združnega zakona, sledi tudi iz §§ 17 in 18 Vaših pravil.

Vprašanje 35: Stranka, ki je dolgovala zadrugi večji znesek, je dolg poravnala in sedaj zahteva od zadruge izbrisno pobotnico. Posojilo je bilo pred časom dovoljeno na vknjižbo. Zadruga je izbrisno pobotnico izstavila; okrajno sodišče pa zahteva, da mora biti podpis posojilnice na izbrisni pobotnici overovljen. Ker so itak podpisi vseh članov načelstva v overovljeni obliki bili prijavljeni deželnemu kot trgovskemu sodišču za vpis v združni register, smo mnenja, da okrajno sodišče ni upravičeno zahtevati overovitve podpisov na izbrisni pobotnici. (Hp. v K.)

Odgovor: Po našem zakonu o zemljiški knjigi morajo biti na vseh listinah, na podlagi katerih naj se izvrši kak vpis ali izbris v zemljiški knjigi, sodno overovljeni podpisi one stranke, katere pravica naj se z vpisom ali izbrisom omeji, uniči ali prenese na drugo osebo. Okrajno sodišče je postopalo le po zakonu, ko je zahtevalo na izbrisni pobotnici overitev podpisov za posojilnico, kajti na podlagi take izbrisne pobotnice se potem uniči zastavna pravica posojilnice za njeno terjatev napram lastniku. Res, da ste

pri izvolitvi prijavili nove člane načelstva za vpis v združni register in so se tedaj v to svrhu njih podpisi overovili; toda ti podpisi ležijo pri deželnem sodišču v Ljubljani, ne pa pri Vašem okrajnem sodišču, pri katerem naj se v zemljiški knjigi izbrise zastavna pravica za terjatev posojilnice. Zato je neobhodno, da izstavite radi izbrisa zastavne pravice tako pobotnico, na kateri je podpis posojilnice oziroma podpisujočih dveh članov načelstva overovljen.

Vprašanje 36: Že 9. septembra 1922 je bilo na prošnjo neke stranke pri okrajnem sodišču uvedeno postopanje za amortizacijo izgubljenih dveh vložnih knjižic. Dne 4. maja 1925 smo zaprosili deželno sodišče v Ljubljani, da nam dovoli omenjeni dve vlogi izplačati, toda do danes še nimamo nobenega odgovora. Kaj naj ukrenemo radi izplačila? (Hp. v K.)

Odgovor: Stranka, na katere prošnjo je bilo uvedeno amortizacijsko postopanje radi dveh vložnih knjižic, se ima tudi pobrigati, da ji **sodišče izda sklep o amortizaciji**, ako tega še ni storila. Vi pa ste se popolnoma napačno obrnili na deželno sodišče, ki s to zadevo nima ničesar opraviti in Vam samo po sebi umevno na Vašo vlogo ni odgovorilo. Kakor hitro stranka dobi v roke sodni sklep o izvršeni amortizaciji vložnih knjižic, ji lahko vlogi izplačate oziroma ji izstavite za vlogi novi knjižici.

□ | □ | □ | □ **ZADRUŽNIŠTVO.** □ | □ | □ | □

Zakon o stanovanjih in zadruga. Zakon o stanovanjih z dne 15. maja 1925, objavljen v Uradnem listu od 23. maja 1925 ima dve določbi, ki zadevata tudi združništvo. Čl. 2., točka 5. zakona namreč določa, da se od omejitev po tem zakonu izvzemajo zgradbe

občekoristnih naprav, ki ne delajo za dobiček, kolikor so jim dejansko potrebne za lastno uporabo. Čl. 22., točka 3. pa določa, da se od dodeljevanja izvzemajo prazna stanovanja v zgradbah občekoristnih zadrug, namenjena za prebivanje njih nameščencev.

Važno je, da je v zbornici minister za socialno politiko izjavil, da so pod čl. 2, točka 5. uvrstiti tudi združne zveze in zadruge, v kolikor njih pravila odgovarjajo čl. 262 fin. zak. za l. 1922/23.

Nemško združništvo v Čehoslovaški republiki je v celoti združeno v Zvezi nemških kmetijskih združnih zvez. V tej je včlanjeno 1163 rajfajzenskih posojilnic, 562 raznih kmetijskih zadrug, 24 družb z omejeno zavezo, 20 kmetijskih društev in 3 posojilnice, skupaj torej 1772 organizacij. Vloge v rajfajzenskih posojilnicah rastejo, ravno tako raste tudi njih promet.

Ljudski denar ljudstvu. Rajfajzenske posojilnice so znatno trpele tudi vsled konkurence. Radi vedno občutnejšega pomanjkanja denarja se je nadaljeval lov za kmečkim denarjem. Lahko trdimo, da danes upravljajo rajfajzenske posojilnice le manjši del prihrankov kmečkega ljudstva. Potrebno bo še veliko razlaganja in veliko pouka na deželi o pomenu posojilnic kot kreditnih ustanov za pomoč v potrebi. Še veliko bo treba govoriti o cilju, da se vsaj pretežni del kmečkih prihrankov zbere v naše hranilnice in posojilnice. Je pa s takim pojasnjevanjem in poukom tudi težava, ker propaganda, ki jo vodijo nezadružni denarni zavodi, ne odgovarja bistvu rajfajzenskih posojilnic in ker tudi glede obrestne mere rajfajzenske posojilnice ne morejo držati koraka z drugimi zavodi. Še več, rajfajzenske posojilnice glede obrestne mere ne smejo korakati z drugimi zavodi, ker bi bilo to mogoče le na račun posojilojemalcev. S tem pa bi se posojilnice obrnile od svojega bistvenega cilja, namreč preskrbe cenenega kredita kmetovalcem v potrebi ali za izboljšanje gospodarstva. Dokler rajfajzenske posojilnice delajo z 2. največ 3% razliko v obrestni meri in dokler znajo pri obrestih posojil držati še pravilno višino, tako dolgo je jasno, da bo-

do glede obrestne mere za vloge stalno zastajale za drugimi denarnimi zavodi. To pa tudi ni nobena nesreča; kajti najiminitnejša naloga rajfajzenskih posojilnic je dovoljevanje cenenege osebnega kredita, za katerega se preskrbijo sredstva z vlogami. — Tako je poročal na zborovanju vsega nemškega združništva v Čehoslovaški republiki dne 29. aprila 1925 predsednik in poslanec republike Jos. Mayer. To poročilo pa tudi kaže, da so razmere kreditnega združništva v Čehoslovaški republiki precej podobne razmeram pri nas.

Nevarnost za zadruge pomeni dejstvo, ako ista zadruga, ki se bavi z blagovno trgovino, sprejema tudi hranilne vloge, da dobi iz teh vlog potrebni obratni kapital. V prvih začetkih slovenskega združništva se je hotelo v eni in isti zadrugi združiti blagovno in denarno poslovanje. Toda tedanje precej drage izkušnje so pokazale, da to pomeni za zadrugo nevarnost. Zato se je naša združna organizacija postavila po teh prvih izkušnjah na edino pravilno stališče, da se za denarno poslovanje ustanovijo svoje vrste zadruge z neomejeno zavezo, ki s to neomejeno zavezo nudijo tudi popolno varnost za vloženi denar. Za blagovno poslovanje pa so se ustanovile lastne blagovne zadruge, ki imajo potrebni obratni kapital spraviti skupaj deloma iz zbranih deležev, deloma pa iz posojil, za katere pa morajo osebno jamčiti člani načelstva in nadzorstva. Vsled take ločitve je poslovanje obeh vrst zadrug enostavnejše. Vsled take ločitve so dobile kreditne zadruge zaupanje, ker nudijo poleg neomejene zaveze tudi garancijo, da se zadruga ne bo spuščala v blagovne spekulacije. Vsled take ločitve je tudi poslovanje naših blagovnih zadrug postalo solidnejše, ker je moralo vodstvo za potrebni obratni kapital iskati posojila ali pri posojilnicah ali pri privatnikih ter za taka posojila prevzeti tudi

osebno jamstvo Zato moramo na tej ločitvi denarnega in blagovnega poslovanje v različnih vrstah zadrug tudi v bodoče vztrajati, sicer bi morali ponovno drago plačevati izkušnjo, ki smo jo napravili že v začetkih našega združništva. Vlagatelji sami pa naj bodo tudi previdni, da denar vlagajo edino le pri kreditnih zadrugah, ki jim s svojo nemejeno zavezo nudijo popolno jamstvo, ne pa pri blagovnih zadrugah, katerih pravi posel ni sprejemanje hranilnih vlog.

Delavsko združništvo. 7. junija se je vršil v Ljubljani I. kongres krščanskih socialistov, ki je med drugimi delavskimi vprašanji obravnaval tudi vprašanje delavskega združništva. Referat o tem je imel poslanec France Kremžar. Glede združništva je bila sprejeta sledeča resolucija: »V smislu in duhu vsega dosedanjega krščanskega socialističnega gibanja med Slovenci in drugimi narodi, povdarja krščansko socialistično delavstvo na svojem kongresu, da je poleg kulturnega, političnega in strokovnega socialnega delovanja potreba delavstvu predvsem gospodarske zaslombe v samopomoči.

V ta namen izjavlja kongres krščanskih socialistov: 1. Delavsko združništvo, označeno najjasneje v konsumnih zadrugah, tvori temelj gospodarske samopomoči delavcev in vseh malih ljudi. Zato je dolžnost vseh, da z vsemi silami podpirajo svojo konsumno združno organizacijo. 2. Mnogo premalo pozornosti je slovensko krščansko socialistično delavstvo posvečalo doslej kreditnim združnim organizacijam. Z ozirom na razmere sedanjega časa kongres nujno priporoča skrajno varčevanje ter snovanje kreditnih zadrug povsod, kjer jih še ni, po načelih vzajemne samopomoči. Tam pa, kjer že obstoje hranilnice in posojilnice, se priporoča, da se jih tudi delavstvo še bolj oklene.

Kongres naroča jugoslovanski strokovni zvezi, da prej ko mogoče ustanovi v Ljub-

ljani centralni kreditni zavod kot delavsko samopomoč.

Škoda, da resolucija ne povdarja velikega vzgojnega pomena, ki ga ima združništvo. Ako delavstvo ne napravi solidne gospodarske šole v svojih zadrugah, ni mogoče resno misliti in govoriti o socializaciji. To pa je vendar končni cilj socialističnega nauka.

Združni Savez v Splitu je imel 4. junija t. l. svojo redno glavno skupščino. Koncem poslovnega leta je imel včlanjenih 250 zadrug. Poročilo upravnega odbora omenja med splošnim združnim delom enomesečni združni tečaj v decembru lanskega leta, ki se ga je udeležilo 22 zadrugarjev. Na Hvaru je združna uprava priredila celo vrsto združnih tečajev, istotako v Boki Kotorski, poleg teh tečajev pa večje število združnih sestankov in združnih predavanj. Revidiranih je bilo v poslovnem letu 186 zadrug. Glede denarnega poslovanja omenja poročilo, da je bilo v znamenju krize združnega kredita. Savez je poskušal, da združni kredit kolikor mogoče mobilizira. Vse članice so dolgovale koncem poslovnega leta Savezu Din 9,318.000.—. Blagovni oddelek Saveza se je omejil pretežno na nabavo blaga in sicer modre galice, žvepla, koruze in moke. Vsega skupaj je bilo zadrugam dobavljeno 270.000 kg blaga v vrednosti 1,080.000 Din. Bilanca izkazuje med aktivni 12,048.000 Din raznih dolžnikov; od tega odpade Din 8,617.000 na dolgujoče članice, v prvi vrsti seveda kreditne zadruge. Vrednostnih papirjev izkazuje bilanca Din 2,860.000, inventarja pa Din 329.000; menice znašajo Din 5,648.000. Med pasivi imamo v bilanci deleže z Din 339.500, upnike z Din 14,694.000 in reeskompt Din 5,648.000. Rezerve ima Savez Din 268.807, dobička pa izkazuje v preteklem poslovnem letu Din 66.563.

Poljedelski krediti. O tem vprašanju je v Jugoslovanskem Lloydu podal svoje mnenje tudi tajnik Glavnega združnega saveza v Beogradu, dr. Prohaska. Med drugim pravi o tem sledeče: »Te dni je pri nas predložen nov zakon o poljedelskem kreditu, ki se naslanja na francoski sistem z odkritim programom, naj se s tem odstranijo plemenske razlike združništva.

Razume se, da je najmočnejša podlaga kreditnega združništva medsebojno zaupanje. To zaupanje pomeni sedanjost in preteklost, pomeni ukoreninjenost, pomeni relativno moč.

Kot surogat te moči so dovoljene novemu državnemu združništvu materijelne ugodnosti in večja zaščita pod okriljem države. Ti surogati so dovoljeni proti zelo znatnemu okrnjenju združne nezavisnosti in samoopredelitve.

Mnenja sem, da je umetno ustvarjanje novega državnega oficijelnega združništva izraz nestrpnosti, s katero se hoče doseči ideal plemenskega ujedinjenja.

Glavni združni savez združuje že 5 let v enem združnem središču zadrugarje vseh plemen in vseh strank. Glavni združni savez ima lepe uspehe glede plemenske strpnosti, ker je znal držati skupaj zadrugarje vseh plemen in strank, celô tedaj, ko so v političnem življenju stali v najhujšem nasprotstvu.

Glavni združni savez se je s temi uspehi naučil strpnosti in optimizma.

Jaz osebno gledam tudi na nadaljni razvoj združništva z največjim optimizmom. Prepričan sem, da se bo našlo zblizanje dosedanjega združništva z novim in da bo v svojem končnem razvoju vse združništvo zopet enako, svobodno in brez političnih tendenc.

Pri sv. Jakobu ob Savi je umrl dne 15. junija g. Valentin Klander, tajnik in odbornik hranilnice in posojilnice. Pokojni je vestno in požrtvovalno opravljal vse tajniške in knjigovodske posle pri posojilnici od njene ustanovitve leta 1898. Požrtvovalnemu zadrugarju ohranimo blag spomin! Pokoj njegovi duši!

Združništvo.

Študija o stanovanjskem vprašanju. Kot drugi zvezek publikacij delavske zbornice za Slovenijo v Ljubljani je sestavil Filip Uratnik malo knjižico, ki pa vsebuje zelo številne podatke o stanovanjski krizi v Sloveniji. Na kratko poda tudi poglavitno o povojni gradbeni delavnosti v raznih državah. Na koncu knjižice pa ima veliko statističnih podatkov o prebivalstvu v razmerju do stanovanj, o višini stanarin v razmerju z dohodki, o hranilnih vlogah v Sloveniji, o gradbenih stroških, o cenah stavbišč, o stavbinskih delavcih in slično. Knjižica je lep donesek k materijalu, ki bi ga morala imeti na razpolago in obvladati komisija, da bi bolje reševala stanovanjsko vprašanje nego ga je rešil novi stanovanjski zakon, ki je bil ravnokar sprejet.

© © © © © GOSPODARSTVO. © © © © ©

Zborovanje za ustanovitev mlekarske šole se je vršilo 3. junija ob navzočnosti zastopnikov nič manj kot 108 raznih gospodarskih organizacij in ustanov ter občin v Škofji Loki. Zborovanje je vodil tamkajšnji župan

g. Josip Hafner. Zastopane so bile državne oblasti in centralni združni organizaciji Zadrugna zveza ter Gospodarska zveza. V temeljitem referatu je o pomenu in potrebi samostojne mlekarske šole s sedežem v Škofji

Loki (in ne v Bohinju in ne na Brdu) govoril g. nadzornik Pevec, nakar je zborovanje po stvarni debati sklenilo soglasno od ravnatelja Žarna predlagane resolucije za ustanovitev mlekarske šole s sedežem v Škofji Loki za celo državo.

Slovenija je lansko leto izvozila 12,5 milijonov kg mleka. Če se premisli ogromna škoda, ki jo utrpí naše gospodarstvo z izvozom mleka, mesto da bi se pravilno izvažali izdelki mlečne industrije, to je surovo maslo in razne vrste sira, je brez dvoma že ta škoda v enem samem letu tako velika, kolikor bi državo stala mlekarska šola. Naša mlekarska industrija po vojni pa je vsled pomanjkanja strokovnih moči v primeru z našo mlekarsko industrijo pred vojno tako padla, da je izdelava prvovrstnega masla in sira, ki bi bila sposobna kot izvozno blago konkurirati na tujih trgih, popolnoma izključena. Prehod našega mlekarstva od mlečnih izdelkov na izvažanje surovega mleka se je brez dvoma v veliki meri izvršil radi tega, ker ni strokovnih moči. Vrniti se moramo zopet nazaj k načelu, da **izvažamo le izdelke** naše mlečne industrije, kot prvovrstne seveda za drag denar, — obdržimo pa na vsak način doma posneto mleko, ki predstavlja za naše gospodarstvo zlasti za prašičjerejo vrednost ogromnih milijonov, ne računajoč seveda pri tem velike škode, ki nam jo povzroča drag prevoz velikih količin mleka v inozemstvo.

Upajmo, da bo na podlagi teh resolucij poljedelsko ministerstvo zopet našlo nove pobude, da se z ustanovitvijo mlekarske šole bolj intenzivno peča in končno prepotrebno šolo tudi zgradi.

XII. mednarodni poljedelski kongres v Varšavi se bo vršil od 21. do 24. junija 1925. Kongres pripravlja mednarodna poljedelska komisija in se ga bodo udeležili oficijelni zastopniki vlad in zastopniki javnih institucij in organizacij za poljedelstvo iz onih držav,

ki sestavljajo mednarodno poljedelsko komisijo. — V celi vrsti referatov bodo najboljši strokovnjaki obravnavali za poljedelstvo važna in nujna vprašanja. Ti referati so razdeljeni v 5 odsekov: poljedelsko gospodarstvo, rastlinska produkcija, živalska produkcija, poljedelske industrije, poljedelske preizkušnje in pouk. V vsakem odseku se obravnava zopet 5—7 vprašanj. Tako n. pr. v odseku za poljedelsko gospodarstvo: vpliv agrarne organizacije na poljedelsko politiko države, vpliv razsežnosti poljedelske eksploatacije na intenzivnost vporabe kapitala in dela v poljedelstvu, vloga velike in male poljedelske posesti v odnosu do mednarodnih trgovskih zvez, organizacija mednarodnega poljedelskega kredita, kriza poljedelstva po vojni, izboljšanje delavnih metod v poljedelstvu. Tako so tudi drugi odseki porazdeljeni na referate po aktualnih in nujnih vprašanjih. — Našo državo zastopajo kot referentje v omenjenih vprašanjih dr. O. Frankeš, inž. Stjepan Jurić ter dr. S. Ulmanski, vsi trije profesorji poljedelske fakultete na zagrebškem vseučilišču.

Poštna hranilnica SHS v letu 1922 in 1923. Objavljeno je poslovno poročilo poštne hranilnice za leti 1922 in 1923, ki kaže razvoj te ustanove. Koncem leta 1922 je bilo celokupno število čekovnih računov pri vseh zavodih 8994, koncem leta 1923 že 9985. Poslovne spremembe (vplačila in izplačila) so narasle v letu 1923 na 5.160.559, dočim jih je bilo v prvem letu po prevratu le 1.539.318. Skupna svota poslovnih sprememb se je dvignila od Din 929.000.000 na 26.399.000.000. Vse poslovne spremembe (vplačila in izplačila) pa so dosegle v teku petih poslovnih let od prevrata Din 55.212.000.000. Število poslovnih sprememb v petih letih pa je znašalo 16.730.000. Zanimiva je razdelitev poštno-čekovnega prometa v gotovinski in klirinški. V l. 1923 je bilo pri blagajnah poštno-čekov-

milijonov zavodov v gotovini izvršenega prometa Din 5.834.000.000, to je 22.1%, pri poštnih blagajnah Din 8.614.000.000, to je 32.6%, skupaj torej 54.7% gotovinskega prometa. Temu nasproti je bilo v kliringu izvršeno Din 11.949.000 prometa, to je 45¼%. Te številke kažejo, da je klirinški promet napram gotovinskemu še veliko premajhen, ako ga primerjamo s klirinškim prometom v drugih državah. Zaupanje si je pridobila poštna hranilnica zlasti s tem, ker je najbolj strogo pazila na trajno likvidnost. Likvidnih sredstev je bilo 31. dec. 1923 pri blagajnah njenih zavodov in pri poštnih blagajnah 108.000.000 Din. Poleg tega pa je bilo imenovanega dne ca 254.000.000 Din naloženih na tekočih računih pri denarnih zavodih. Celokupna svota debet in kredit strani znaša 53.154.000.000 Din, kar najbolj dokazuje velikost celokupnega prometa in važnost te ustanove za naš denarni trg. — Zanimivo je, da se vse naše posojilnice pri svojem prometu poslužujejo skoraj izključno poštno-čekovnih nakazil in so denarna pisma postala prava redkost. Priznati je tudi treba, da poštni uradi pazijo, da imajo za slučaj nakazil vedno pravočasno oskrbljeno gotovino.

Vprašanje poravnania naših terjatev pri poštnih hranilnicah na Dunaju in v Budapešti, na katerem je zlasti Slovenija zelo interesirana, še do danes ni definitivno rešeno.

Že v juliju 1922 so zastopniki nasledstvenih držav sklenili dogovor, ki ga pa udeležene države niso potrdile, ker je bilo premalo upanja, da bi poštna hranilnica na Du-

naju dobila na razpolago dobroimetja, ki so jih bile antantne države sekvestrirale. Vrh tega je med tem avstrijska krona silno padla.

Sedaj so se vnovič vršila pogajanja zastopnikov nasledstvenih držav in se je sklenilo, da izroči Avstrija za dobroimetja v antantnih državah na tujo valuto se glaseče 5% zadolžnice za dobo 10 let in plača mesto prvotno dogovorjenih 80 milijonov dvanajst in pol milijard avstrijskih kron.

Na podlagi tega bo Avstrija izdala zadolžnice za 409.405 francoskih frankov za 6.585.853 belgijskih frankov in za 118.611 funtov šterlingov. To da skupno približno 66 milijard avstrijskih kron, katerim je prišteti še plačilo v gotovini 12.5 milijard. Vendar pa te zadolžnice dobijo po dogovorjenem ključu le Poljska, Italija in Čehoslovaška, Jugoslavija in Rumunija pa ne. Od gotovine 12.5 milijard kron dobi Poljska eno milijardo, Rumunija 2.5 milijard in Jugoslavija eno milijardo. Ostanek 8 milijard dobita Italija in Čehoslovaška.

Iz tega dogovora, ki ga pa morajo udeležene države šele odobriti, je razvidno, da bodo **posamezne države po prostem predvarku določale, po kakem kurzu bodo upnikom bivše poštne hranilnice poravnale njihove terjatve.** Upajmo, da se bo tudi pri nas kurz za poravnavo teh terjatev določil ugodnejše nego se je določil za privatne terjatve napram Nemški Avstriji, ko je bil ključ 8 Din za 100 starih kron prav občutno oškodoval za težke milijone številne jugoslovanske upnike.

Naročajte in čitajte Narodnega Gospodarja! Za dobro vodstvo zadrug je potreben zadrugi duh in zadrugi izobrazba. Oboje si člani načelstva in nadzorstva pridobijo s čitanjem Narodnega Gospodarja.

Rokopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Narodnega Gospodarja“. Ljubljana, Zadrugi zveza. Izdajatelj: „Zadrugi zveza“ v Ljubljani. — Odgovorni urednik: Anton Kralj, tajnik „Zadrugi zveze“ v Ljubljani.